COOPERAREA INTERNAŢIONALĂ PRIN INTERMEDIUL REŢELEI JUDICIARE EUROPENE

Violeta COJOCARU

Asistenţa juridică internaţională, ca o modalitate de cooperare destinată să faciliteze activitatea juridică a statelor, are drept scop îndeplinirea unei acţiuni conjuncte, în vederea realizării unui scop comun. Statele îşi acordă asistenţă juridică nu doar prin uniformizarea normelor de drept internaţional privat, dar şi prin acordarea posibilităţii pentru obţinerea conţinutului dreptului străin. Astfel, pentru obţinerea conţinutului dreptului altui stat, instanţele din statele-membre ale Uniunii Europene apelează, în funcţie de situaţie la următoarele instrumente:

– Reţeaua Judiciară Europeană în materie civilă şi comercială (denumită în continuare RJE), creată prin Decizia nr. 2001/470/CE a Consiliului din 28 mai 2001 [1] şi modificată prin Decizia nr. 568/2009/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 18 iunie 2009 [2], dacă dreptul străin priveşte un stat-membru al Uniunii Europene;

– Convenţia Europeană în domeniul informaţiilor asupra dreptului străin, semnată la Londra la 7 iunie 1968, dacă dreptul străin aparţine unui stat-membru al Uniunii Europene (toate statele-membre sunt parte la acestă Convenţie) sau nemembru al Uniunii Europene, dar semnatar al Convenţiei (de exemplu, Elveţia, Turcia, Ucraina) [3].

Reţeaua judiciară europeană în materie civilă şi comercială (RJE) a fost creată în temeiul unei decizii a Consiliului din 28 mai 2001 (220), obligatorie pentru toate statele-membre cu excepţia Danemarcei, şi a început să funcţioneze de la 1 decembrie 2002. RJE este un răspuns concret şi practic vizând simplificarea cooperării judiciare pentru cetăţeni, care are ca rezultat îmbunătăţirea accesului transfrontalier la justiţie. Reţeaua are o structură flexibilă, nonbirocratică şi funcţionează în mod informal, cu obiectivul de a facilita cooperarea judiciară între statele-membre prin sprijinirea punerii în aplicare a unor măsuri de justiţie civilă europeană şi a convenţiilor internaţionale la care sunt parte statele-membre, şi prin informarea publicului pentru a-i facilita accesul la sistemele judiciare naţionale. Ideea care stă la baza creării RJE este că instituirea treptată a unui veritabil spaţiu de justiţie în Europa necesită ameliorarea, simplificarea şi accelerarea cooperării judiciare reale dintre statele-membre în materie civilă şi comercială. De asemenea, reţeaua constituie un răspuns original şi practic în

vederea atingerii obiectivelor privind accesul la justiţie şi cooperarea judiciară, stabilite în cadrul Consiliului European de la Tampere (Finlanda) din 1999 şi repetate la Consiliile de la Haga din 2004 şi de la Stockholm din 2009. Consiliul European din 26 şi 27 iunie 2014 a subliniat necesitatea întreprinderii unor acţiuni suplimentare pentru a facilita activităţile transfrontaliere şi cooperarea operaţională. Prin urmare, RJE oferă un acces valoros la justiţie persoanelor implicate în litigii transfrontaliere sau proceduri judiciare necontencioase.

RJE a elaborat fişe informative care oferă informaţii pentru cetăţeni în peste douăzeci de domenii juridice diferite şi care sunt disponibile în toate limbile UE prin intermediul portalului european e-justiţie. RJE facilitează cooperarea judiciară în materie civilă şi comercială prin interacţiunea dintre punctele naţionale de contact din cadrul RJE şi este cel mai important instrument disponibil în domeniu. RJE are un rol deosebit de important în soluţionarea dificultăţilor practice în cazuri concrete care implică proceduri judiciare transfrontaliere. Din ce în ce mai multe instrumente legislative ale UE în materie civilă şi comercială fac referire, în mod explicit, la utilizarea reţelei pentru a sprijini punerea lor în aplicare şi reţeaua joacă un rol important în furnizarea de informaţii referitoare la legislaţia naţională din diferite domenii juridice. Astfel cum se menţionează în Comunicarea Comisiei din 11 martie 2014 privind Agenda UE în domeniul justiţiei pentru 2020, reţeaua are o funcţie fundamentală în ceea ce priveşte consolidarea instrumentelor disponibile ale Uniunii din domeniul justiţiei civile [5].

Principala provocare pentru RJE din cadrul juridic revizuit a fost integrarea, începând din 2011, a profesiilor juridice în activităţile reţelei. Noua decizie a urmărit să creeze condiţii mai bune de funcţionare pentru reţea în statele-membre prin punctele de contact naţionale şi să consolideze rolul acestora atât în cadrul reţelei, cât şi cu privire la judecători şi la profesiile juridice.

Una dintre sarcinile principale ale RJE a fost crearea de pagini de internet care conţin informaţii privind instrumentele juridice europene şi internaţionale, precum şi privind legislaţia şi procedurile naţionale ale statelor-membre. În acest scop, punctele de contact din cadrul RJE colaborează strâns cu Comisia Europeană. Scopul a fost, de asemenea, punerea în aplicare şi actualizarea, pas cu pas, a unui sistem de informare care vizează publicul, în scopul de a-i facilita accesul la

sistemele judiciare naţionale, în special prin intermediul site-ului web, care a migrat, în mare măsură, pe portalul european e-justiţie. De asemenea, RJE a avut un rol esenţial în colaborarea cu Comisia Europeană pentru a pregăti şi a actualiza *Atlasul judiciar european în materie civilă*. Atlasul este, de asemenea, disponibil on-line şi conţine informaţii foarte detaliate şi valoroase cu privire la sistemele juridice din fiecare stat-membru. Prin utilizarea Atlasului judiciar european, care este public, este posibil accesul la informaţii cu privire la diferite aspecte ale fiecărui sistem juridic, cum ar fi instanţele competente din statele-membre pentru diferitele proceduri de la nivel naţional şi european, detalii privind agenţii responsabili de aplicarea legii şi profesioniştii din domeniul dreptului [6].

Activitatea desfăşurată de RJE nu aduce atingere activităţii autorităţilor centrale din statele-membre, desfăşurată în baza altor acte comunitare sau instrumente internaţionale referitoare la cooperarea judiciară în materie civilă şi comercială, cum ar fi Regulamentul (CE) nr. 1393/2007 al Parlamentului European şi al Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind notificarea sau comunicarea în statele-membre a actelor judiciare şi extrajudiciare în materie civilă sau comercială şi Regulamentul (CE) nr.1206/2001 al Consiliului din 28 mai 2001 privind cooperarea dintre instanţele statelor-membre în domeniul obţinerii de probe în materie civilă sau comercială [4. p.112].

Plecând de la dispoziţiile Deciziei de instituire a Reţelei, procedura de obţinere de către un judecător a informaţiilor cu privire la conţinutul legii străine aplicabile într-o cauză pe care trebuie să o soluţioneze este următoarea. În primul rând, judecătorul se adresează persoanei care reprezintă punctul de contact pentru statul solicitant în RJE. Punctul de contact acordă tot sprijinul la elaborarea cererii de informaţii privind dreptul străin şi la stabilirea contactelor directe cele mai potrivite dintre autorităţile străine şi instanţă. Următoarea etapă ar fi că punctul de contact naţional transmite cererea punctului de contact din statul străin, care trebuie să răspundă cel târziu în termen de 15 zile (se poate prelungi cel mult 30 de zile, solicitantul fiind informat despre această prelungire), iar în cele din urmă, răspunsul punctului de contact din statul străin referitor la conţinutul legii interne solicitate se transmite rapid, prin mijloace tehnologice cele mai adecvate puse la dispoziţie de fiecare stat-membru, punctului de contact din statul solicitant care, la rândul său, îl pune la dispoziţia judecătorului.

Informaţiile cuprinse în răspuns nu au caracter obligatoriu pentru judecător sau pentru punctul de contact, iar în cazul în care, într-un termen rezonabil, nu se poate stabili conţinutul legii străine, judecătorul aplică legea proprie ca *lex causae* [7, p.23].

Asistenţa juridică internaţională în spaţiul Uniunii Europene este realizată şi prin intermediul Convenţiei Europene din 7 iunie 1968 în domeniul informaţiei asupra dreptului străin. Este o convenţie a Consiliului Europei, în baza căreia fiecare parte contractantă va crea un organ unic (organ primitor), care va primi cererile de informaţii de la o parte contractantă, precum şi unul sau mai multe organe (organe transmiţătoare) pentru primirea cererilor de informaţii de la autorităţile sale judiciare şi transmiterea lor către organul primitor străin. Cererea de informaţii trebuie să emane întotdeauna de la o instanţă (autoritate judiciară) şi va putea fi făcută numai atunci când un proces a fost deja pornit. Astfel, Consiliul Europei, reprezintă o altă platformă de interacţiune a statelor, în ceea ce priveşte cooperarea judiciară, instrumentele CoE, având aplicabilitate şi în spaţiul Uniunii Europene.

Referinţe:

1. *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* L. 174/25 din 27 iunie 2001. [Accesat 07.05.2016] Disponibil: http://ec.europa.eu/civiljustice.
2. *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* L 168/35 din 30 iunie 2009.
3. Legea de ratificare nr. 724 din 07.12.2001. În vigoare pentru Republica Moldova din 15.06.2002. Semnat la 27.06.2001.
4. *Ghid pentru practicieni în domeniul dreptului. Cooperarea judiciară în materie civilă în Uniunea Europeană*, 2014.
5. *Atlasul judiciar european în materie civilă*. [Accesat 07.05.2016] Disponibil:http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_ro.htm.
6. ONACA, V., BURDUF, I., SHUSTER, W. *Noi instrumente comunitare privind cooperarea judiciară în materie civilă comercială şi dreptul familiei*. Bucureşti: Euro Standard, 2010.